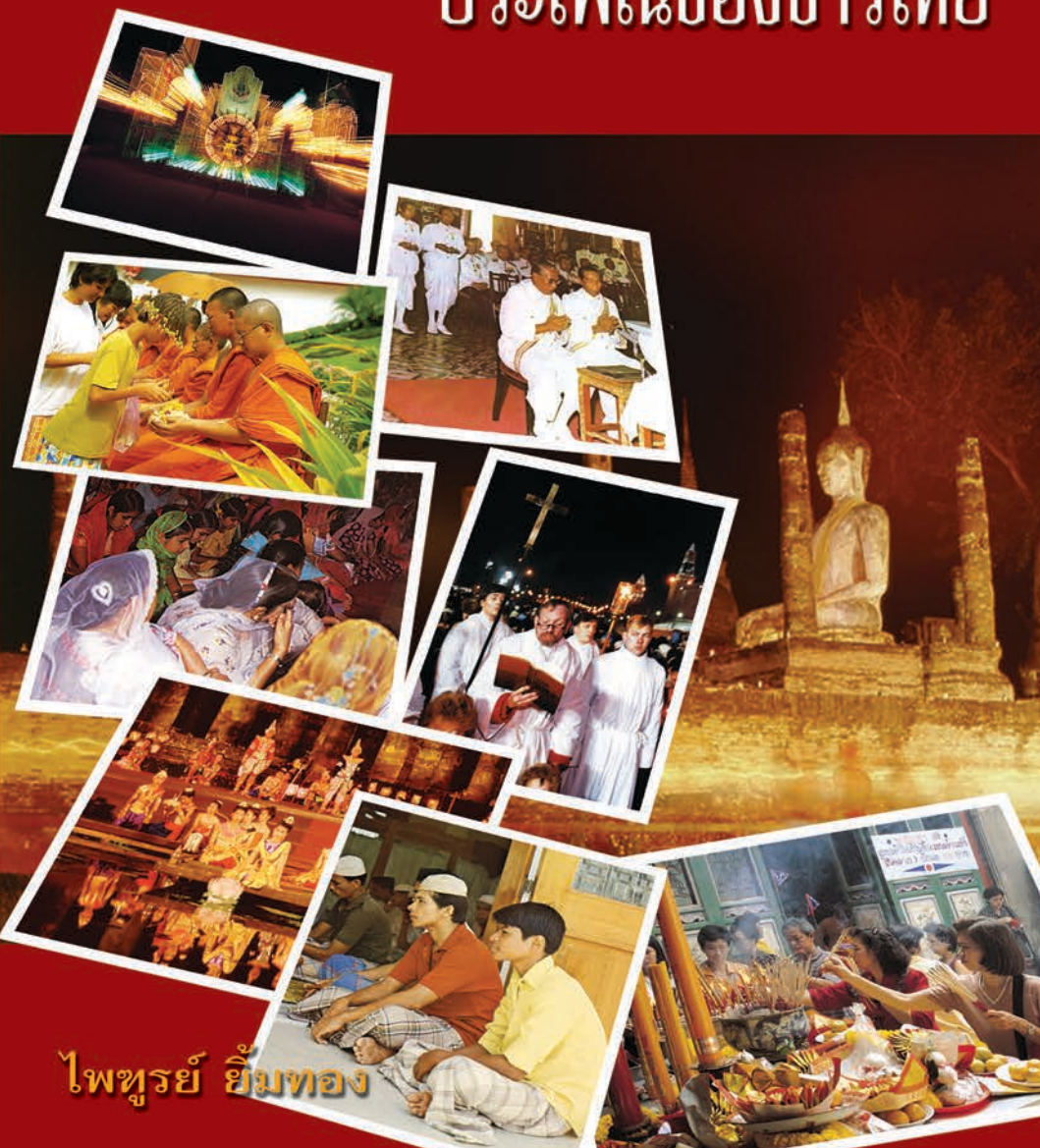

วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทย

ไพฑูรย์ ยิ้มทอง

วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย

สำหรับ

บุคคลทั่วไป

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของ
พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ
สามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็น
หลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

ไพฑูรย์ อัมทอง

วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
โพธารณย์ ยิ้มทอง.

วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย. -- กรุงเทพฯ : แม็ค, 2549.
152 หน้า.

1. วันสำคัญทางศาสนา. 2. ไทย -- ความเป็นอยู่และประเพณี. I. ชื่อเรื่อง.

394.265

ISBN : 974-9954-24-6

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บริษัทของสงวนลิขสิทธิ์ ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด
ของเนื้อเรื่อง ภาพประกอบและอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ไปทำการคัดลอก
โดยวิธีพิมพ์ดีด เรียงตัว อัดสำเนา ถ่ายฟิล์ม ถ่ายเอกสาร
พิมพ์โดยเครื่องจักร หรือวิธีการอื่นใดเพื่อนำไปแจก จำหน่าย

สงวนลิขสิทธิ์ : กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

ราคา 75 บาท

จัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

การสั่งซื้อ : ส่งธนาคัตถ์สั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว ในนาม บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2938-2022-7 โทรสาร 0-2938-2028

พิมพ์ที่ ทองพูล พรินติ้ง โทรศัพท์ 0-2509-0308

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยกระดาษ ดับเบิล เอ
กระดาษจากไม้ปลูก ไม่รบกวนไม้ธรรมชาติ

คำนำ

“วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย” เป็นหนังสือค้นคว้าอ้างอิง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วย วันสำคัญของศาสนาอิสลาม วันสำคัญของศาสนาคริสต์ วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสำคัญเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา วันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีในประเทศไทย วันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีของจีนในประเทศไทย วันสำคัญเกี่ยวกับชาติ

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือค้นคว้าอ้างอิง “วันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย” จะเป็นหนังสือที่สามารถอ่านแล้วทำให้เพิ่มพูนความรู้ให้กระจ่างมากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนผลงานของทางบริษัทฯ มาโดยตลอด

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

สารบัญ

วันสำคัญของศาสนาอิสลาม	1
วันรายอหรือวันอีด	1
วันขึ้นปีใหม่	5
วันญมะอะฮฺหรือวันศุกร์	6
วันอาชูล	8
วันชอฟัร	9
วันเมาลิด	10
วันสิ้นพระชนม์ของพระนางฟาติมะ	10
คืนอิสรอห์ และเมื่อยะราจ	11
คืนนิสฟูชะอ์อะบาน	11
คืนกอดัซ	12
วันสำคัญของศาสนาคริสต์	13
วันสำคัญของศาสนาคริสต์	13
เทศกาลเกี่ยวกับพระเจ้าและพระบุตร	15
วันรับพระวิญญาณอันบริสุทธิ์	17
เทศกาลพระเจ้า พระบิดา	17
วันพิเศษอื่นๆ	18
พิธีรอบปีทั่วไปของคริสตจักรในประเทศไทย	18
วันสำคัญทางพุทธศาสนา	27
วันมาฆบูชา	27
วันวิสาขบูชา (วันต้นไม้แห่งชาติ)	32
วันอัฐมีบูชา	38
วันอาสาฬหบูชา	40
วันสำคัญเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา	43
วันโกน วันพระ	43
วันเข้าพรรษา	45
วันออกพรรษา	51
วันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีในประเทศไทย	59
วันตรุษไทย	59
วันสงกรานต์	64
วันสารทไทย	66
วันลอยกระทง	68

วันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีของจีนในประเทศไทย	73
ไหว้เจ้า	73
วันตรุษจีน	76
วันเซ็งเม้ง	79
วันไหว้พระจันทร์	81
วันสำคัญเกี่ยวกับชาติ	85
วันผู้สูงอายุแห่งชาติ	85
วันขึ้นปีใหม่	88
วันเด็กแห่งชาติ	90
วันครู	93
วันอนุรักษ์มรดกไทย	98
วันจักรี	99
วันฉัตรมงคล	105
วันพีชมงคล (วันเกษตรกร)	109
วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (วันแม่แห่งชาติ) 12 สิงหาคม	121
วันแม่แห่งชาติ	135
วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	137
วันพ่อแห่งชาติ	142
บรรณานุกรม	146

วันสำคัญ ของศาสนาอิสลาม

วันรายอหรือวันอีด

อีด แปลว่า ที่กลับมา เวียนมา
ชาวมุสลิมจะมีวันฉลองรื่นเริงที่เวียนมาบรรจบ ในรอบปีหนึ่ง ๆ 2 วาระ
คือ วันอีดิลอัฎฮา (วันอีดใหญ่) และวันอีดิลฟิฏร (วันอีดเล็ก)

วันตรุษอีดิลอัฎฮา

อัฎฮา หมายถึง การเสียสละ ดังนั้น ในวันอีดิลอัฎฮา จึงหมายถึง
วันที่เวียนมาครบรอบในการเสียสละ ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจยะห์
(ซุลฮิจญะฮฺ) ซึ่งเป็นเดือนที่ 12 ตามปฏิทินของศาสนาอิสลาม เป็นช่วงระยะ
เวลาที่พี่น้องชาวมุสลิมจากทั่วโลก เดินทางไปร่วมประกอบศาสนกิจที่เรียกว่า
พิธีฮัจญ์ ที่ไบตุลละฮฺ (หินดำ) ณ นครมักกะฮฺ (เมืองเมกกะ) ประเทศ
ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นสถานที่ที่ศาสนิกชนมาชุมนุมกัน และได้รับโอกาส
จากพระเจ้าเป็นครั้งแรก

ดังนั้น “ฮัจญ์” จึงแปลได้ว่า การมุ่งไปสู่หรือการไปเยี่ยมเยือนสถานที่ดังกล่าว พิธีฮัจญ์เป็นหลักการข้อที่ 5 ของชาวมุสลิม แต่กำหนดให้ปฏิบัติเฉพาะบุคคลที่มีความพร้อม และมีความสามารถเท่านั้นซึ่งได้แก่บุคคลที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สติปัญญาสมบูรณ์ มีทรัพย์สินเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และต้องประกอบศาสนกิจอื่น เช่น การละหมาด การประกอบศาสนกิจนี้เป็นการทดสอบความศรัทธา ความอดทน และความเสียสละ ไม่ใช่เป็นการไปเพื่อไถ่บาป

ดังนั้น ชาวมุสลิมที่ไม่ได้เดินทางไปร่วมประกอบศาสนกิจดังกล่าว จึงได้ร่วมกันจัดให้มีวันอีดิลอัฎฮาขึ้นในหมู่บ้านของตน ซึ่งในวันนี้มีความเกี่ยวข้องกับพิธีฮัจญ์ ชาวไทยมุสลิมจึงนิยมเรียกว่า “วันออกฮัจญ์” “วันรายอฮัจญ์” หรือ “วันอีดิใหญ่”

ข้อควรปฏิบัติของชาวมุสลิมในวันอีดิลอัฎฮา หรือวันอีดิใหญ่ คือ

1. อาบน้ำสุนัต โดยให้เริ่มอาบน้ำได้ตั้งแต่ค่ำคืนก่อนวันอีดิ
2. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดที่ดีที่สุดที่มีอยู่
3. ให้รับประทานอาหารหลังละหมาด
4. ให้กล่าวดักบิร ตั้งแต่ละหมาดมัฆริบ

ของคืนวันก่อนอีตจนถึงเวลาละหมาด ให้ตักบิรอีก 3 วัน โดยตักบิรหลัง เสร็จละหมาดหฺรฎู (ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ 5 เวลา)

5. ละหมาดอีล มีอิหม่ามเป็นผู้นำละหมาด มี 2 ร็อกอะฮฺ (อิริยาบถ ต่าง ๆ ในการประกอบกรละหมาด หนึ่งร็อกอะฮฺ นับตั้งแต่มยืนตรง อ่านฟา ติหะฮฺ รุกอ. สุกูต นั่งระหว่างสุกุต แล้วกลับมายืนตรงอีกครั้ง) ซึ่งควร ละหมาดในสนามหญ้า หรือลานกว้าง

6. เมื่อละหมาดเสร็จ ให้ตั้งใจฟังอิหม่ามกล่าวคฺฎบะฮฺ (การเทศนา ลังสอน ปราศรีย หรือปาฐกถา) ด้วยความสงบ สำรวม ไม่พูดจาใด ๆ ทั้งสิ้น

7. ทำกุรบาน หรือเชือดสัตว์พลี

8. เยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ผู้มีพระคุณ เพื่อนฝูง เยี่ยมสุสาน ฯลฯ

9. ร่วมสนุกกับงานที่จัดขึ้น แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของศาสนบัญญัติ

10. ควรทำความสะอาด ตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามเป็นพิเศษ

11. ประกอบอาหารตามความสามารถไว้ต้อนรับผู้ที่จะมาเยี่ยมเยียน

อนึ่ง ในวันอีดิลอัฎฐาและวันอีดิลฟิฏรในบางปี การประกอบพิธีกรรม อาจจะไม่ตรงกัน เนื่องมาจากบางกลุ่มยึดจันทร์คติเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติ ศาสนกิจโดยการดูดวงจันทร์ข้างขึ้น บางกลุ่มยึดจันทร์คติด้านการคำนวณด้วย คือ ถ้าไม่เห็นดวงจันทร์ข้างขึ้นก็จะใช้วิธีการคำนวณ จึงเป็นสาเหตุที่การจัดงาน ไม่ตรงกัน

วันตรุษอีดิลฟิฏร (อีดุลฟิฏร)

อัล - ฟิฏร หมายถึง สภาพเดิม ดังนั้นวันอีดิลฟิฏร จึงหมายถึงวันที่ เวียนมาสู่ในสภาพเดิม กล่าวคือ เป็นวันที่กลับมาสู่การเว้นจากการถือศีลอด ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเชาววาล หรือเดือน 10 ตามปฏิทินอิสลาม

ในเดือนรอมดอน (เราะมะฎอน) ซึ่งเป็นเดือนที่ 9 ตามปฏิทินอิสลาม มุสลิมทุกคนจะต้องถือศีลอดตลอดระยะเวลา 1 เดือน หรือบางคนเรียกว่า **“ถือบวช”** และเมื่อถึงวันที่เวียนมาครบกำหนดพ้นจากเดือนรอมดอน (เราะมะฎอน) มาสู่สภาพเดิมที่ไม่ต้องถือศีลอด หรือถือบวช ท่านนบิฯ จึงให้ถือวันนี้เป็นวันแห่งการรื่นเริง

ในการถือศีลอดของชาวไทยมุสลิม นิยมใช้คำว่าถือบวช ดังนั้น วันอีดิลฟิฏร จึงเรียกว่า **“วันออกบวช”** หรือ **“วันอีดีเล็ก”**

ข้อควรปฏิบัติของชาวมุสลิมในวันอีดิลอัฎฮา หรือวันอีดีใหญ่ คือ

1. อาบน้ำส่นัต โดยให้เริ่มอาบน้ำได้ตั้งแต่ค่ำคืนก่อนวันอีดี
2. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดที่ดีที่สุดที่มีอยู่
3. ให้บริจาชชะกาฮ์ ฟิฏร ให้เสร็จก่อนการละหมาดอีดิลฟิฏร
4. ให้รับประทานอาหารก่อนที่จะเดินทางไปละหมาด
5. ให้กล่าวตักบิร ตั้งแต่ละหมาดมัฆริบของคืนวันก่อนอีดี จนถึงเวลาละหมาด

6. ละหมาดอีส มีอิหม่ามเป็นผู้นำละหมาด มี 2 ร็อกอะฮ์ (อิริยาบถต่าง ๆ ในการประกอบการละหมาด หนึ่งร็อกอะฮ์ นับตั้งแต่มยืนตรง อ่านฟาติหะฮ์ รุกอ.สุญูด นั่งระหว่างสุญูด แล้วกลับมายืนตรงอีกครั้ง) ซึ่งควรละหมาดในสนามหญ้า หรือลานกว้าง

7. เมื่อละหมาดเสร็จ ให้ตั้งใจฟังอิหม่ามกล่าวคุฏบะฮ์ (การเทศนาสั่งสอน ปราศรีย หรือปาฐกถา) ด้วยความสงบ สำรวม ไม่พูดจาใดๆ ทั้งสิ้น

8. เยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ผู้มีพระคุณ เพื่อนฝูง ฯลฯ

9. ร่วมสนุกกับงานที่จัดขึ้น แต่ต้องอยู่ในขอบเขตของศาสนบัญญัติ

10. ควรทำความสะอาด ตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามเป็นพิเศษ

11. ประกอบอาหารตามความสามารถไว้ต้อนรับผู้ที่จะมาเยี่ยมเยียน

อนึ่ง ในวันอีดิลอัฎฐาและวันอีดิลฟิฏรในบางปี การประกอบพิธีกรรมอาจจะไม่ตรงกัน เนื่องมาจากบางกลุ่มยึดจันทร์คติเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติศาสนกิจโดยการดูดวงจันทร์ข้างขึ้น บางกลุ่มยึดจันทร์คติด้านการคำนวณด้วย คือถ้าไม่เห็นดวงจันทร์ข้างขึ้นก็จะใช้วิธีการคำนวณ จึงเป็นสาเหตุที่การจัดงานไม่ตรงกัน

วันขึ้นปีใหม่

วันขึ้นปีใหม่ของศาสนาอิสลาม ตรงกับวันที่ 1 เดือนมุฮัรรัมตามปฏิทินสากลตรงกับเดือนมีนาคม สิ่งที่ควรปฏิบัติ

1. ส่งคำปรารภรณาทิต่อกันด้วยคำพูด หรือบัตรอวยพร

2. ทบทวนการประกอบศาสนกิจในรอบปีที่ผ่านมา

3. ขอพรให้กับตนเอง ครอบครัว และบุคคลอื่นๆ

วันญมะฮะฮ์หรือวันศุกร์

วันญมะฮะฮ์หรือวันศุกร์ นับว่าเป็นวันที่สำคัญกว่าวันทั้งหลายและในวันอิดี ซึ่งอัลลอฮ์ทรงกำหนดสำหรับบรรดามุสลิม (อิบนิมาญะฮ์)

ในคัมภีร์อัลกุรอาน วันศุกร์กล่าวไว้ว่าเป็นวันที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมานับแต่การสร้างจักรวาล มนุษย์คนแรกคือ นบีอาดัมถูกขับ (จากสวรรค์) ในวันศุกร์เช่นเดียวกัน ท่านได้รับการเตาบะฮ์ (การอภัยโทษ) ได้เสียชีวิตและในวันศุกร์ปรภพจะอุบัติขึ้น

วันศุกร์ได้กำหนดให้เป็นวันสำคัญในรอบสัปดาห์ของชาวมุสลิมที่กำหนดให้มุสลิมทุกคนต้องไปทำละหมาดร่วมกันที่มัสยิดในหมู่บ้านจำนวน 2 ร็อกอะฮ์ โดยเฉพาะผู้ชายจะหยุดพักการทำงานต่างๆ เพื่อการปฏิบัติละหมาดในวันศุกร์ร่วมกัน ในบางประเทศจะถือเอาวันศุกร์เป็นวันหยุดราชการประจำสัปดาห์ เพื่อให้ชาวมุสลิมได้ไปละหมาดร่วมกันในวันศุกร์โดยพร้อมเพรียงกัน สำหรับในประเทศไทยจะเห็นว่า เมื่อถึงวันศุกร์ชาวมุสลิมจะไปร่วมชุมนุมที่มัสยิดเพื่อร่วมละหมาดเป็นจำนวนมาก

ในการประกอบศาสนกิจร่วมกัน ศาสนาอิสลามมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความสามัคคี มีความสำนึกในการเป็นพี่น้องกันตามอุดมการณ์ เมื่อได้มาพบกันทุกวันศุกร์ได้ทักทายสวัสดีมือกัน ปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน ทุกคนมีความเท่าเทียมกันหมด ไม่มีนาย ไม่มีบ่าว ไม่มีหัวหน้า ไม่มีลูกน้อง ฯลฯ ทั้งนี้โดยพฤตินัยและนิตินัยต่อพระผู้เป็นเจ้า ได้รับฟังโอวาทถึงคำสั่งสอนจากหลักธรรมของศาสนา และหลังจากร่วมละหมาดแล้ว จึงถือโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ดังนั้น ในส่วนของภาครัฐบาล หน่วยงานของรัฐควรให้ความสำคัญต่อมุสลิมในการละหมาดในวันศุกร์ เช่น การอบรม ประชุมสัมมนา การทัศนศึกษา การออกหน่วยเคลื่อนที่ที่มีมุสลิมเข้าร่วมด้วย ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมในวันศุกร์ ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ควรจัดเวลาไว้สำหรับการไปร่วมละหมาดวันศุกร์

และในส่วนของโรงเรียนที่มีนักเรียนเป็นมุสลิมเรียนร่วมด้วย ควรจัดให้มีช่วงเวลาสำหรับการทำละหมาดในวันศุกร์ด้วย

วิธีปฏิบัติของมุสลิมในวันศุกร์ (วันญุมอะฮ์)

1. มุสลิมทุกคนที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ต้องไปละหมาดญุมอะฮ์ที่มัสยิดจำนวน 2 ร็อกอะฮ์ ยกเว้น เด็ก ผู้หญิง คนเจ็บป่วยและทาส
2. ให้อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด
3. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดี และสะอาด
4. เมื่อไปถึงมัสยิดต้องให้เกียรติมัสยิด ด้วยการละหมาดตะฮิญะตุลมัสนูต 2 ร็อกอะฮ์ ก่อนที่จะนั่งลงเพื่อเป็นเกียรติสถานที่
5. เมื่ออิหม่ามกล่าวคุฏบะฮ์ ให้ทุกคนอยู่ในอาการที่สำรวม สงบนิ่ง ตั้งใจฟัง ไม่พูดจาหรือแสดงกิริยาใด ๆ ทั้งสิ้น และร่วมกันละหมาด